

הנשיקה

הנשיקה שלה
על חלון האוטובוס
נוסעת עמי

3 שורות, 7 מילים ונשיקה אחת. סוף סוף הבנתי למה לפעמים כדאי להגיש גם את הלחי השנייה.

רוני סומק

פתוח-סגור-פתוח; מסע
בין מהמורות החיים

עדנה שמש: **לכי רצפי את הים**, הקיבוץ
המאוחד 2018, 380 עמ'

הרומן הרביעי כובש הלב של עדנה שמש **לכי רצפי את הים** נע בין האישי לקולקטיבי, כשקונפליקטים למיניהם מניעים את המסע הנפשי של הגיבורה, עלמא בר, פרופסור לספרות וצלמת: אהבה ופירוק, אמת ושקר, שייכות ואסקפיזם, גבר ואישה, דתי וחילוני, זהות והזדהות, ישראלי-פלסטיני.

לארבעת חלקיו של הספר משותף מוטיב הים על שלל האסוציאציות הנובעות ממנו: "עד הים האחרון", "אבן הים", "הים ביני ובינך" ו"הים אותו הים". שמו של הפרק הראשון מסמן את האהבה השופעת כים אשר עלתה על שרטון לאחר הולדת הבן האוטיסט שהפר את האיזון המשפחתי. הפרק הבא "אבן הים" נסב על חייה הנפתלים של הזקנה מתילדה-יולנדה זעפרני והקשר המיוחד שהתפתח בינה לבין עלמא, המבקשת למצוא לה דמות סבתא שלא היתה לה. טבעת האקוורין (אבן הים) של מתילדה-יולנדה אוצרת את סיפור אהבתה הכואב והבלתי פתור למנו, אברך שהתפקד והיה לאבי בנה מוריס ואז נטש אותה. החוטים הפרומים של סיפורה מתאחים בפרק הבא, "הים ביני ובינך" במפגש ארוטי קצר וסוחף של עלמא

ומוריס במנזר במרסיי, שבמהלכו נודע לעלמא סיפור הכיסוי השקרי שרקח מנו סביב בגידתו והיעלמותו מחיי אשתו.

אבל עיקר המתרחש בשני הפרקים האחרונים מסיט את העדשה לקונפליקט הישראלי-פלסטיני, כשבמארג הנרטיבי נשזרים מדי פעם חוטי זיכרונות, תחושות והרהורים, תמונות וחלומות מציקים כפועל יוצא מן האירועים והדמויות בשני הפרקים הקודמים; ואלה, יחד עם מוטיב הים, הם הרבק המחבר ומלכד בין חלקי הספר.

גולת הכותרת ברומן, שהתפתחותו העלילתית אוצרת לא מעט הפתעות ורגעי מפנה, היא הפרק האחרון שעניינו הקשר הארוטי הקצר והמסעיר בין עלמא ואלי אחיטוב, גבר שחזרה, שתקן ומסתורי, ששמו האמיתי וזהותו כפלסטיני החשוד בפעילות עוינת מתגלים לה במפתיע. דמותו תחת השם הבדוי אלי בעצם מבצבצת פה ושם עוד קודם לכן. בפרק הראשון נזכרת עלמא באותו "איש דק ושקט שנשבע אל חיי כמו רוח פרצים, הרעיד את גופי ונעלם"; בפגישה האחרונה בביתה עם אלח'טיב הבורח מן השב"כ, כשהיא משלחת אותו מביתה, הוא מגיב בציטוט של פתגם בערבית: "לך, תרצף את הים..." ומוסיף: "פעם חשבתי שאפשה, עכשיו אני כבר לא בטוח".

עמדה ספקנית זו ביחס לפתרון אפשרי של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, אמנם מקבלת חיזוק גם בשם הספר, אבל האמביוולנטיות והמורכבות נחשפות לכל אורכו: בין עלמא לבין המשתתפות בכנס הנשים התוסס במרסיי,

בעיקר בשיחות הארוכות בין עלמא לנפאא חכים, בת כפר בגליל שאיתה היא חולקת חדר. המפגש החם והפתוח בין השתיים טעון גם בדיסוננס המשתקף כבר בשמותיהן הפרטיים: נפאא - שפירושו נאמנות (אבל לאיזו זהות?), ועלמא - המקפל בתוכו שמות שני בני משפחה חללי מלחמה: עמיחי לוריא ומתי אדם.

ופאא - סטודנטית מרדנית, שכותבת סיפורים חתרניים על מצב האישה בחברה הערבית - מציגה את עצמה בפני עלמא כערבייה מוסלמית-פלסטינית-ישראלית. היא מתוודה שכבר אינה יודעת מהי זהותה האמיתית ("יש לי מערבל בטון בלב"); שניים מאחיה המתגוררים מחוץ לישראל הם לדבריה "כמו שני יהודי נודד' מפורזים בעולם".

ביקור בשוק של מרסיי מחדד אצל השתיים רגישויות קיימות: ופאא, הקולטת מיד את המתח, החשש והזרות מצד עלמא בשיטוטיהן בין הדוכנים בשוק המוסלמי ההומה, כמו גאה ביכולתה לשמש אשת חסות המספקת הגנה לעלמא, ובחדרן במנזר לא יצליחו השתיים להחניק את הרצון לדבר על הקונפליקט הממושך ותוצאותיו ההרסניות לשני העמים: ובתוך כל זאת "הרהבנו ואפינו זו כנגד זו פיתות של פיוס עם זעטר ושמן זית, וחלה קלועה לשבת" אומרת עלמא; אך עד מהרה שבה כל אחת לטיעוניה המוצקים "לבנה על לבנה, עד שגבה בינינו קיר".

בעל כורחן קם וניצב שוב הקיר החוצץ ביניהן. הפעם בשדה התעופה במרסיי בדרכן חזרה לארץ, כשמתעורר בעלמא חשש סתום ממילוי